

Μικρό προλογικό σημείωμα

ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ

Άκουσα πρόσφατα, σε μια λογοτεχνική εκπομπή της γαλλικής τηλεόρασης, έναν ποιητή να λέει ότι ένα ευτυχισμένο βιβλίο είναι το βιβλίο που μπορεί να μας ακούσει. Ένα ωραίο βιβλίο, συνέχισε, δεν μας μιλά, αλλά μας ακούει. Υπάρχουν λοιπόν βιβλία που μπορούν και μας ακούνε; Μας ακούνε πώς; Μας ακούνε πότε; Μας ακούνε ενώ τα διαβάζουμε, υπέθεσα, ή ίσως και να μας ακούνε καθώς τα κοιτάμε. Ίσως να μας ακούν καθώς περιμένουν τη σειρά τους στο ράφι της βιβλιοθήκης ή στο κομοδίνο μας. Που ίσως δεν θα έρθει ποτέ, ή τουλάχιστον όχι αμέσως. Μπρος στην απορία μου, σημείωσα βιαστικά αυτές τις φράσεις σε ένα μπλοκάκι και αφήθηκα στη συνέχεια της εκπομπής. Και τις ξέχασα.

Τις ανέσυρα ξαφνικά στη μνήμη μου πριν μερικές μέρες. Αναδύθηκαν ξαφνικά μέσα μου, αυτόματα σχεδόν, χωρίς να «κολλάν» πουθενά. Συνοδεύονταν από ένα αγωνιώδες ερώτημα: «Πού τις διάβασα; Ποιος το έγραψε αυτό;». Πολιορκούνταν από αγχώδεις σκέψεις που ήλεγχαν τη μνήμη μου και με κατηγορούσαν για την ανοργανωσιά μου, τα σκόρπια ασύντακτα διαβάσματά μου. Και ένα δάχτυλο (το δικό μου) που κινούταν αυστηρά μπρος στα μάτια μου: μην τυχόν τις αναφέρεις χωρίς να ξέρεις ποιος τις είπε.

Μόλις είχαμε περιηγηθεί, παρέα με τον Σωτήρη, μια έκθε-

ση στη Θεσσαλονίκη, με τίτλο «Διχασμένες μνήμες». Την προηγούμενη μέρα ο Σωτήρης είχε μιλήσει σε ένα σεμινάριό μας με θέμα το βλέμμα. «Με το βλέμμα του Γουίνικοτ» ήταν ο τίτλος που βρήκαμε από κοινού. «Δεν ξέρω τι ακριβώς να πω» μου είχε εκμυστηρευθεί στο τηλέφωνο. «Ευτυχώς» του απάντησα.

Πριν από το διάλειμμα του σεμιναρίου είχα μια ανησυχία. Η ροή του λόγου του Σωτήρη γινόταν κατανοητή; Μήπως θα έπρεπε να δώσω έναν πιο εκπαιδευτικό τόνο με μια παρέμβασή μου; Να συνοψίσω την κεντρική ιδέα; Υποσχέθηκα να το κάνω μετά το διάλειμμα.

Μόλις βγήκα για καφέ, με πλησίασαν κάποιοι από τους συμμετέχοντες, να μου εκφράσουν την ευχαρίστησή τους για αυτά που άκουγαν. «Μη μας χαλάσετε τη μυσταγωγία» μου είπε κάποιος. Δεν ξαναμίλησα. Ευτυχώς, για μία ακόμη φορά.

Προχωρούσαμε στο δρόμο ψάχνοντας μία συμπαθητική γωνιά να τσιμπήσουμε κάτι και στη συνέχεια θα αποχαιρετιόμασταν. Το διήμερό μας όδευε προς το τέλος του. Βυθισμένοι στο γλυκό αίσθημα που αφήνει η φιλία. Συζητούσαμε για αυτές τις συναντήσεις που οργανώνουμε στη Θεσσαλονίκη, για τις δραστηριότητες του Σωτήρη στην Αθήνα. Μου είπε κάποια στιγμή: «Υπάρχουν ψυχαναλυτές που μιλάν για πολύ ενδιαφέροντα πράγματα, αλλά δεν μπορείς να καταλάβεις πώς δουλεύουν». Ή κάτι παρόμοιο, δεν θυμάμαι ακριβώς. Το είπε μάλλον με συμπάθεια και κατανόηση. Απάντησα περιέργα, αλλά και εγώ με συμπάθεια: «Δεν νομίζω ότι μπορώ πια να καλώ ανθρώπους με τους οποίους δεν περνώ καλά». Δεν ξέρω αν αυτό αποτελούσε πραγματικά έναν διάλογο.

Τότε αναπήδησαν μέσα μου οι φράσεις: «Βιβλία που μας ακούνε».

Την επόμενη μέρα βασανιζόμουν να θυμηθώ. Κατέληξα ότι δεν είχε νόημα, ίσως να ήταν μια φράση που αποκτούσε το πλήρες νόημά της αν χάναμε αυτή τη σιγουριά της πατρότη-

τάς της. Και τότε θυμήθηκα. Οι φράσεις ήταν του γάλλου ποιητή Christian Bobin, τις είχα ακούσει στην εκπομπή *La grande librairie*. Θυμήθηκα τις σημειώσεις μου. Το επαλήθευσα.

Τι είναι αυτό που ανέσυρε αυτή τη φράση μέσα μου έτσι ξαφνικά, αναρωτήθηκα. Και ειδικά τη στιγμή που ο Σωτήρης με ρώτησε αν θα γράψω αυτόν τον πρόλογο;

Ένας ευτυχισμένος ομιλητής είναι αυτός που μπορεί να μας ακούσει; Και τότε το κοινό του ακούει κάτι σημαντικό από αυτόν;

Ο Σωτήρης γράφει και δεν ζητά να τον ακούσουμε. Νομίζω πως ζητά να μας ακούσει.

Μιλά για τον ξένο; Ή προσπαθεί να τον ακούσει;

Ή μήπως μας καλεί να τον ακούσουμε μαζί του;

Μου είναι αδύνατο να γράψω έναν κανονικό πρόλογο για ένα βιβλίο που αφήνεται τόσο ασυγκράτητα στους συνειρμούς του, που ακούει τόσο ελεύθερα μέσα από τους συνειρμούς του.

Θεσσαλονίκη, 9 Μαρτίου 2017